

पठमो विभागो (पज्जो) (२५)

प्र.१. (अ) खालील पालि गद्य उतारा वाचून सूचनेनुसार कृती करा.

जम्बुदीपे चन्द्रभागा नाम नदीतीरे होमगामं नाम अत्थि। तस्मिं एको मरूतो नाम ब्राह्मणो पटिवसति। तदा सो वोहारत्थाय तक्कसिलं गन्त्वा गेहं आगच्छन्तो अन्तरामगे एकाय सालाय कुट्टुरोगातुरं सुनखं दिस्वा तस्मिं कारूञ्जेन नीळवस्सि तक्काम्बिलेन महित्वा पायेसि। सुनखो वूपसन्तरोगो पाकतिको हुत्वा ब्राह्मणेन अत्तनो कतूपकारं सल्लक्खेन्तो तेनेव सद्धिं अगमासि। अपरभागे ब्राह्मणस्स भरिया गब्भ पटिलभिं। ताय विजायनकाले दारको तिरियं पतित्वा अन्तो गब्भे येव मतो।

तदा तं सत्थेन खण्डाखण्डिकं छिन्दिवा नीहरिंसु। अथ ब्राह्मणो तं दिस्वा निब्बिन्नहदयो वरावासं पहायं इसिपब्बज्जं पब्बजित्वा अरञ्जे विहरति। अथस्स भरिया अय्येन सद्धिं संवसन्ती 'अयं मं पहायं पब्बजितो' ति ब्राह्मणे पदुट्टुचित्ता-भो! 'ब्राह्मणं मारहीति सामिकेन सद्धिं मन्तेसि। तेसं मन्तणं सुनखो सुत्वा ब्राह्मणेनेव सद्धिं चरति।'

(१) एका वाक्यात माध्यम भाषेत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (०४)

- चंद्रभागा नदीतीरावर कोणते गाव आहे?
- मरूतो ब्राह्मण व्यापार करण्यासाठी कुठे गेला होता?
- शाळेजवळ ब्राह्मणाला काय दिसले?

(२) खालीलपैकी कोणत्याही दोनचे सत्य/असत्य लिहा. (०२)

- तदा तं सत्थेसु खण्डाखण्डिकं छिन्दित्वा नीहरिंसु।
- ताय विजायनकाले दारको तिरियं पतित्वा अन्तो गब्भे येव मतो।
- तेसं मन्तणं सुनखो सुत्वा ब्राह्मणेनेव सद्धिं चरति।

(३) सूचनेनुसार कृती करा. (कोणतेही चार) (०४)

- अपरभागे ब्राह्मणस्स भरिया गब्भ पटिलभिं। (काळ ओळखा.)
- मारहीति सामिकेन ..... मन्तेसि। (वाक्य पूर्ण करा.)
- गहेत्वा (माध्यम भाषेत अर्थ लिहा.)
- 'छिन्द' (पूर्वकालवाचक अव्यय बनवा.)
- अथ + अस्स ..... (संधी करा.)
- ब्राह्मण, भरिया, सुणखो, तपस्वि. (गटात न बसणारा शब्द लिहा.)

(ब) खालील गद्य उताऱ्याचे माध्यम भाषेत अनुवाद करा. (कोणतेही दोन) (०८)

(१) अतीते किर भारतस्स विज्जावन्ता पज्जावन्ता सब्बत्थ विस्सुता। तेन विविधेही देसेहि जना जाणं, लद्धुं सिप्यं च विज्जं च सिक्खित्तुं एत्थ आगता। चीन रट्टतो पि बहवो जन भारतं आगता। तेसु एको 'युआनच्चांग' नामको। यदा जम्बुदीपे राजा हस्सवड्ढुनो रज्जं कारेति तदा कतिपयानि वस्सानि भारते वसित्वा सो चीनदेसं पहिनिवतो। हिमवतो उत्तरेन चीनदसो वत्तती।

(२) "पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने -

- चक्खुस्सं (ii) मुखं न दुग्गन्ध होति, (iii) रसहरणियो विसुज्झन्ति, (iv) पित्त सेम्हं भत्तं न परियोन्धति, (v) भत्तमस्स छादेति - इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आनिसंसा दन्तकट्टस्स खादने। अनुजानामि, भिक्खवे, दन्तकट्टं'ति।

(३) साहु छत्तपति रज्जोस रज्जाभिसेकं कालं (दिनांके व्दे आप्पल मासे अट्टारससत चतुनकति) २-४-१८९४ वस्सो अत्थि। तस्स समये रज्जोस्स आयु वीसति वस्सो अहोसि। रज्जो राजासिरि साहु छत्तपतियेन अट्टवीसति वस्से रज्जं अकरिं। अथ रज्जोस्स कल्याणो कित्तिसद्वो भूमण्डले अब्भूगतो। रज्जा राजसिरि छत्तपति आह “जाण समाजसतिस्स च संवुद्धि सत्ताय उगमनं आत्थि। सो रज्जं कत्ता बहुजन हितदक्ख भविस्सथ।

(क) माध्यम भाषेत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (०४)

- (१) तीन शरण कोणते?
- (२) भट्टा चोराच्या प्रेमात कशी पडली?
- (३) ‘मुलापेक्षा मुलगी बरी’ या विषयी थोडक्यात लिहा?

(ड) योग्य जोड्या जुळवा. (०३)

‘अ’ गट	‘ब’ गट
(१) चोरा मनुस्से	(अ) मे देथां ति परिदेवन्ती।
(२) अच्छादनं	(ब) न सक्कोथ।
(३) सचे तयो दातुं	(क) विलुम्पित्वा पलायिसु।
	(ड) निसीदिसु।

दुतिया विभागो (पज्जो) (२०)

प्र.२. (अ) खालील पालि पद्य उतारा वाचून माध्यम भाषेत कृती (भाषांतर) करा. (कोणतेही एक) (०६)

- (१) ‘नङ्गलेहि कसं खेत्तं, बीजानि पवपं छमा।
पुत्तदारानि पोसेन्ता, धनं विन्दन्ति माणवा।
“किमहं सीलसम्पन्ना, सत्थुसासनकारिका।
निब्बानं नाधिगच्छामि अकूसीता अनुद्धता।।
- (२) कल्याण मित्तोयो भिक्खु, सप्पतिस्सो सगारवो।
करं मित्तानं वचनं सम्पजानो पतिस्सतो।।
अप्पमादं पसंसन्ति, पुञ्जकिरियासु पण्डिता।
अप्पमत्तो उभो अत्थे, अधिगण्हाति पण्डितो।।

(ब) पालि गाथा पूर्ण करा. (कोणतेही दोन) (०४)

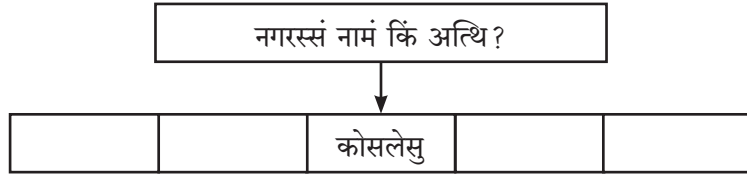
- (१) अक्कोच्छि मं अवधि मं, ...।
....., वेरं तेसं न सम्मति।।
- (२) न पुप्फगन्धे पटिवातमेति, ...।
....., सब्बा दिसा सप्पुरिसो पवायति।।
- (३) ..... , सुखा सद्धम्मदेसना।
सुखा सङ्गस्स सामग्गो, ...।।

(क) माध्यम भाषेत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (०६)

- (१) सिद्धार्थ गौतमाच्या आई-वडिलांचे नाव काय होते?
- (२) प्रचलित यज्ञापेक्षा बुद्धाचा यज्ञ वेगळा कसा स्पष्ट करा?
- (३) गुंतागुंत कोण सोडवू शकतो?

(ड) खालील पालि गाथाच्या आधारे रेखाजाळे पूर्ण करा. (०४)

हिमवन्त पस्सतो, कोसलेसु निकेतनो।
मगधेसु उरूवेलायं, बोधिमुले महामुनी।
ततो सताहस्सन्तरं, चाराणसिं गन्त्वा।
कुसिनारायं यमकसालानं अन्तरे वने।
वेसाखपुण्णमाय सो, दिपो लोकस्स निब्बुतो

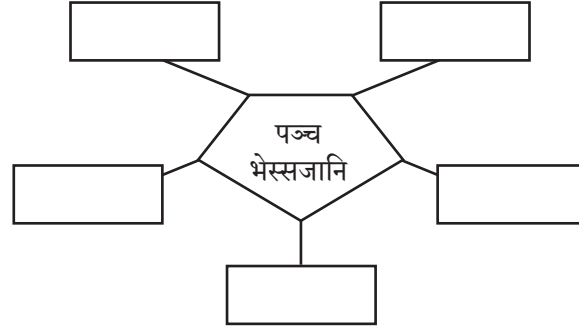

ततियो विभागो। (थुलवाचन) (०५)

प्र.३. खालील पद्य उतारा वाचून कोष्टक पूर्ण करा.

(०५)

“कि नु खो अहं भिक्खुनं भेसज्जं अनुजानेय्यं।
यं भेसज्जच्चेव अस्स भेसज्जसम्मत्तञ्च लोकय्य,
आहारत्थञ्च फरेच्च, न च ओळारियो आहारो पञ्जायेय्या” ति।
अथ खो तथागतो एतदहोसि - “इदानि खो पञ्च भेसज्जानि,
सेय्यथीदं-सप्पि, नवनीतं, तेल, मधुं, फाणितं, भेसज्जानि च
भेसज्जसम्मत्तानि च लोकस्स, आहारत्थञ्च फरन्ति, न च
ओळारिको आहारो पञ्जायति। यन्नुनाहं भिक्खुनं इमानि
पञ्च भेसज्जानि अनुजानेय्यं, काले पटिग्गहेत्वा काले परिभुज्जितुं” ति।

चतुत्थो विभागो। (भाषाभ्यास) (व्याकरण) (२०)

प्र.४. सुचनेनुसार कृती करून व्याकरण विषयक उत्तरे लिहा.

(०४)

(अ) रूपे ओळखा. (कोणतेही चार)

- (१) बुध्दानं
- (२) गच्छति
- (३) वनेन
- (४) हुत्वा
- (५) करिस्सामि
- (६) पठिम्ह

(ब) सुनचेनुसार कृती करा. (कोणतेही तीन)

(०३)

- (१) चिन्तेसि + अहं = ... (संधी करा)
- (२) कायिक = ... (माध्यम भाषेत अर्थ लिहा)
- (३) ..... रागसमो अग्गि। (आत्थ, नत्थि) (योग्य पर्याय निवडा)
- (४) अहं गेहं गच्छामि (काळ ओळखा)
- (५) सुखं × ..... (विरुद्धार्थी शब्द लिहा)

- (क) खालील दिलेल्या शब्दांपैकी समासाची नावे ओळखून लिहा. (कोणतेही तीन) (०३)
- (१) बहिनगरे
 (२) विज्ञाधनं
 (३) बहुधनो
 (४) गामगतो
 (५) विज्ञाचरण
- (ड) संधी विग्रह करा. (कोणतेही चार) (०४)
- (१) सोपि
 (२) खीणासव
 (३) तत्रिमे
 (४) पुरिसुत्तमो
 (५) सोहं
 (६) अथेक
- (इ) पालि समानार्थी शब्द लिहा. (कोणतेही दोन) (०२)
- (१) धीता
 (२) अज्झापको
 (३) पाणि
- (फ) खालील पालि शब्दाचे पालिमध्ये विरुद्धार्थी शब्द लिहा. (कोणतेही दोन) (०२)
- (१) महन्तो x
 (२) अम्बिलं x
 (३) तत्ता x
- (ग) पालि शब्दाचे वाक्यात उपयोग करा. (कोणतेही दोन) (०२)
- (१) सावक
 (२) पठामि
 (३) अहं

पञ्चमो विभागो – लेखन विभागो (२०)

- प्र.५. (अ) खालीलपैकी कोणत्याही एकावर पाच ओळीत पालिमध्ये निबंध लिहा. (०५)
- (१) मम परिवारो
 (२) मयूरो
 (३) मम विज्ञालयो
- (ब) पालिमध्ये भाषांतर करा. (कोणतेही चार) (०४)
- (१) पालि भाषा कशी आहे?
 (२) तुझ्या विद्यालयाचे नाव काय आहे?
 (३) तू कुठे राहतोस?
 (४) अशोक पुस्तक वाचतो?
 (५) मी विहारात जातो.
 (६) विद्यार्थी शाळेच्या मैदानावर खेळतात.

(क) खालील पालि वाक्ये शुद्ध करून लिहा. (कोणतेही दोन) (०४)

(१) मयं पोत्थकं पठामि।

(२) अहं बुद्धं वन्दामि।

(३) कस्सको खेतं कससि।

(ड) कंसातील शब्दांचा योग्य उपयोग करून कथा पूर्ण करा. (०५)

अतिते वाराणसियं ब्रह्मदत्ते रज्जं कारेन्ते बोधिसत्तो हिमवन्तपदेसे सीहयोनियं .....। तस्स छ कनिट्टुभातरो एका च भगिनी अहोसि, सब्बेपि कञ्चनगुहायं .....। तस्सा पन गुहाय अविदूरे रजतपब्बते एका फलिकागुहा अत्थि, तत्थे को न ..... वसति। अपरभागे सीहानं ..... कालमकंसु। ते भगिनी सीहपोतिकं कञ्चनगुहाय ठपेत्वा गोचराय पक्कमित्वा मंसं ..... तस्सा देन्ति।
(सिंगलो, वसन्ति, अहरित्वा, निब्बति, मातापितरो)

(इ) खालील पालि संख्यावाचक शब्द अंकात लिहा. (कोणतेही दोन) (०२)

(१) एकादस

(२) सत्त

(३) द्वि

छट्टमो विभागो – अपठित (१०)

प्र.६. (अ) खालील अपठित गद्य उतारा वाचून सुचनेप्रमाणे कृती करा.

वासिद्धि वेसालियं कुलगेहे निब्बति। वयपत्ता समान जातिकस्स कुलपुत्तस्स दिन्न अहोसि। सा पतिकुलं गन्त्वा। सुखसवासेनवासि सा एकं पुत्तं लभि। अपरकाले सो पुत्तो कालमकासि। तेन सा उम्मतका अहोसि। सा गेहतो पलायित्वा मिथिलनगरं आगच्छि।

(१) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) (०२)

(i) वासिद्धीचा जन्म कोणत्या कुळात झाला?

(ii) वासिद्धिचा विवाह कोणाशी झाला?

(iii) ती वेडी का झाली होती?

(२) सत्य/असत्य लिहा. (कोणतेही दोन) (०२)

(i) अपरकाले सो पुत्तो कालमकासि।

(ii) सा पतिकुलं गन्त्वा सुखसवासेनवासि।

(iii) सा गेहतो पलायित्वा वेसालियं आगच्छि।

(३) वरील उताऱ्यातील विशेषणे लिहा. (कोणतेही दोन) (०२)

(i)

(ii)

(iii)

(ब) खालील पद्य उतारा वाचून सूचनेनुसार कृती करा.

उच्चे कुले अहं जाता बहुवित्ते महद्धने।

वण्णरूपेण सम्पन्ना धीता मज्झस्स अत्रजा।।

पत्थिता राजपुत्तेहि सेट्ठिपुत्तेहि गिज्झिता।

पितू मे पेसयि दूतं, देथ मय्हं अनोपमं।।

यत्तक तुलिया एसा तुय्हं धीता अनोपमा।

ततो अट्टगुणं दस्सं हिरज्ज रतनानि च।।

(१) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

(०२)

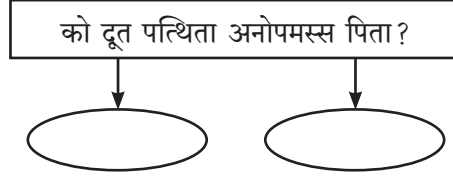
(i) अनोपमा कोणत्या कुळात जन्मली?

(ii) अनोपमाशी विवाह करण्यासाठी कोणी-कोणी तिच्या वडिलांकडे दूत पाठविले.

(iii) राजपुत्र व श्रेष्ठीपुत्राच्या वडिलांनी तिला मिळण्यासाठी काय-काय देण्याची इच्छा व्यक्त केली?

(२) जालरेखा चित्र पूर्ण करा.

(०२)

***